

Årets sjätte stadsvandring 19

Äntligen måndag. Och åter dags för en trivsamt och spännande stadsvandring i Skara Gilles regi. Den sjätte promenaden höll sig i närområdet kring Båtsmanshuset. Vår egen guide, Barbro Olofsson hade laddat upp med kunskap om människor, hus och företeelser kring Skoltorget och Krabbelund.

I skuggan under Domkyrkan och kastanjerna i den centrala parken, inledde Barbro med att förklara att just denna plats borde anses som den mest betydelsefulla i gamla Skara. Här där det förr fanns en kyrkogård och en prubba (som gett namnet åt Prubbatorget), en typ av fängelse där man kunde straffa olydiga lärjungar.

Kyrkan hade ett behov av nya präster, därför startades utbildning i kyrkans regi redan 1292 och då bedrevs verksamheten i kyrkan. I anslutning till utbildningen gick de blivande prästerna till Paris för att slutföra sin utbildning. Detta pågick ända fram på 1600-talet. Utbildningen ledde till att eleverna blev diakoner, "lärjunge i lärdomsskolans högre klasser". Ett ord som senare översatts till djäkne och som används om elever på traditionsfulla gymnasier, som vårt i Skara.

Verksamheten växte och när det första gymnasiet byggdes, rymde det 300 – 400 elever i en enda sal. Man kan undra vilken arbetsmiljö som rådde. Denna byggnad är tydligt utmärkt på torget, eftersom "Sättarn" markerat platsen med storgatsten bland alla kullerstenar. Han fanns på plats och kunde ta emot applåder för sitt sätt att markera historien. Vid den stora branden ödelades även skolbyggnaden 1719, men den återuppbyggdes i regi av Jesper Svedberg redan 1722.

Denna skola ersattes 1833 av en gul tegelbyggnad där nuvarande Djäkneskolan finns, men den anses för liten och rivs redan 1869. Två år senare invigs den byggnad som fortfarande står på denna plats och som verkade som läroverk fram till 1972 då den flyttades upp mot Skaraberg.

I anslutning att skolan flyttades från torget ca 1830, planterades de första kastanjerna på den öppna platsen. Några av dem finns fortfarande kvar, men flera har nyplanterats. Hur fick platsen namnet Krabbelund? Barbro berättar att sannolikt kommer det sig av att lärarna, likt krabbor, gick baklänges i klassrummen. Eftersom lärarna promenerade under rasterna i den nyplanterade parken, döpte kreativa elever platsen till Krabbelund.

På torgets södra sida uppfördes en byggnad som biskopens kontor. Dess förvandling är lätt att datera, eftersom årtalen finns i smidessiffror på fasaden. Vartefter verksamheten växte, förändrades huset. En envåningsbyggnad uppfördes 1746. 1787 skedde en påbyggnad med ytterligare en våning. Huset fick sin nuvarande utformning 1913. Många Skarabor minns Granqvists Pappershandel som fanns i huset, in mot gården hade de sitt tryckeri. Barbro lyfter fram en av hyresgästerna, adjunkt Andreas Nilsson, som var en stor samlare. Vid hans bortgång transporterades tolv järnvägsagnar med föremål till Historiska museet i Göteborg.

Barbro Olofsson fortsätter att blicka runt Skoltorget och får oss att minnas byggnaden på den östra sidan som rymde både uraffär och mjölkbar. På den norra sidan, utmed Skolgatan fanns Emil Larssons speceributik som på 30-talet övertogs av Fritz Bergsten. Här fanns korgmakeri, frisörer och bagerier, kafé och ostaffär. Skolgatan var en viktig gata för handel förr. I det hus som åter rymmer en arkitektbyrå, verkade tidigare arkitekt Gillis Karlgren, en av de män som var med att bilda Skara Gille.

Som avslutning påminde Barbro om den omfattande torghandel som bedrevs på platsen. Vi minns familjerna Baltzar Andersson, Lindåse och Axelsson från Arabien. Familjer som odlade och sålde både blommor och grönsaker. Pettersson i Dalen som till midsommar kom in till stan med sin färskpotatis och Elin från Härlunda med ris och bär. Kvällen avslutades som vanligt på gården vid Båtsmanshuset med kaffe, fralla och trevlig samvaro.

Många är de Skarabor som andäktigt lyssnar när Barbro delar med sig av sin rika kunskap.
Foto Tommy Kroon

Några av kvällens 129 deltagare som pustar ut med kaffe, fralla och trevlig samvaro på gården vid Båtsmanshuset. Foto Tommy Kroon